

La fe per damunt de la cultura: la nova església parroquial de Sant Llorenç de Das

L'antic temple romànic es va enderrocar el 1901 perquè la família Bertrand-Ferrer volia que el campanar fos més alt que el de la casa del comú

A mitjans del segle XIX, la Cerdanya va rebre els primers estiuejants: alguns amb arrels familiars a la comarca; altres eren barcelonins que buscaven salut. L'estiueig va transformar la vall i va comportar nombrosos canvis, especialment en l'àmbit urbanístic. El poble de Das n'és un cas paradigmàtic. En pocs anys, aquest poble rural va viure una gran evolució urbanística gràcies a dues famílies d'estiuejants originaris de Das que van ser comitents dels dos edificis més rellevants: la casa del comú i la nova església parroquial.

Text > SANDRA ADAM, historiadora de l'art
SERGIO FUENTES, doctor en història de l'art

L'església parroquial de Das està estretament lligada a la construcció de la casa del comú l'any 1892. Aquest edifici fou un regal que l'intel·lectual Rossend Arús Arderiu va fer al poble on havia nascut la seva mare i on ell mateix estiuejava. L'edifici acollia l'Ajuntament, la biblioteca, una sala d'actes i les escoles. A més, tenia un gran campanar. Arús no va poder veure l'edifici acabat, però la memòria oral recorda que celebrava públicament

>> La torre de l'església és l'element protagonista del conjunt. (Autoria: SANDRA ADAM)

que, per fi, la cultura tingués un campanar més alt que l'Església. En aquell moment, l'església del poble era un temple romànic molt malmès i de petites dimensions. Als més devots no els va agradar que la cultura destaqués per sobre de la fe. És així que una altra família d'estiuejants va invertir el seu temps i els seus diners a construir una nova església parroquial.

A finals dels anys setanta del segle XIX, Eduard Pons Pich, fill de Das, es casà amb Antònia Bertrand Salsas, filla de l'industrial Manuel Bertrand. La parella va decidir construir-se una residència d'estiueig en una de les propietats de la família Pons, que es-

>> Salvador Viñals va projectar un temple tradicional amb planta de creu llatina i capelles laterals.
(Autoria: SANDRA ADAM)

>> Part superior de la façana de l'església de Das.
(Autoria: SANDRA ADAM)

tava davant del cementiri i de l'església romànica. Aleshores, la parella ja es plantejava la possibilitat d'erigir un nou temple i traslladar el recinte funerari als afores per poder projectar una plaça.

L'any 1880, Eduard morí i el projecte s'aturà. Antònia quedà vídua i sense descendència als vint-i-set anys, però mai va deixar de passar els estius a la Cerdanya, on l'acompanyaven la seva germana Maria i el seu cunyat Vicenç Ferrer, propietari d'una de les empreses farmacèutiques catalanes més potents.

Fou l'any 1901 quan Antònia i el seu cunyat Vicenç van emprendre de nou el projecte de la construcció de l'església parroquial de Das. Amb l'acord del bisbe d'Urgell, van enderrocar l'església romànica i van encarregar el nou edifici a l'arquitecte Salvador Viñals. L'octubre d'aquell any, es va traslladar el cementiri i es van iniciar les obres de l'església. La relació de Viñals amb la família Ferrer va ser intensa i es va prolongar en el temps. Això ens ho indica la construcció de nous encàrrecs de prestigi com, prin-

cipalment, la Casa Ferrer a la plaça de Catalunya de Barcelona (1915).

Pel que fa a la nova església de Das, Salvador Viñals va projectar un temple tradicional amb planta de creu llatina i capelles laterals. Consta d'una sola nau distribuïda en tres trams i un absis poligonal. El primer dels trams alberga el cor situat en un primer pis amb balconada de pedra composta per tondos quadrilobulats d'estètica goticista. Aquesta estructura s'aboca a la nau central, i és l'únic espai on es disposen dos nivells: a l'inferior, l'entrada del carrer al baptisteri i a la nau del temple; al superior, el cor i els accessos a la torre campanar.

La torre és, precisament, l'element protagonista del conjunt. En planta, s'avança per accentuar la volumetria exterior del temple; en alçat, serveix per aconseguir monumentalitat i realçar la verticalitat. Per a la seva fisonomia, Viñals perfeccionà la solució que havia utilitzat per a Sant Jaume de Rigolisa (1887) i explotà un disseny més vistós i atractiu, amb una estètica derivada de la reinterpretació del gòtic com a estil històric.

L'objectiu d'erigir un temple digne i sumptuós utilitzant l'estètica neogòtica amb fórmules eclèctiques s'aprecia clarament tant a l'alçat de la façana principal a través del campanar com a l'ornamentació de l'interior. Els petits detalls que decoren l'església, com els capitells de les pilastres i les mènsules, responen a una estètica més vinculada als discursos neobarrocs. Cal remarcar-ne el virtuosisme il·lusori sobre la pedra artificial. Aquests capitells florits fins a l'excés, monumentalitzats per cimacis i recargolats de fullaraca, es presenten en alt relleu, i aconsegueixen un atractiu joc de llums i ombres que es combina a la perfecció amb un fons daurat.

Al juliol de 1903 s'inaugurà el temple i Antònia Bertrand no va dubtar a reprendre les paraules d'Arús i reformular-les: «Ara l'església tindrà el campanar més alt que la cultura».

El disseny és vistós i atractiu, amb una estètica derivada de la reinterpretació del gòtic

>> L'església als anys trenta.
(Font: CARME GRAU)